

Stenografični zapisnik

sedme seje

deželnega zbora Ljubljanskega

dné 5. maja l. 1875.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar dr. Friderik vitez Kaltenegger. — Vladini zastopnik: Vladini svetovalec vitez Roth. — Vsi članovi razun: knezoškof dr. Widmer in Braune, Andrej Lavrenčič, Obresa, Tavčar, Toman.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika 6. seje.
2. Naznanila zborničnega predsedstva.
3. Poročilo finančnega odseka o proračunih bolnišničnega, porodnišnega, najdenišnega in norišnega zaklada za l. 1876. (Priloga 19.)
4. Poročilo finančnega odseka o računskih sklepih kranjskih ustanovnih zakladov za l. 1874. (Priloga 38.)
5. Poročilo finančnega odseka o proračunu deželnega zaklada za l. 1876. (Priloga 42.) in o peticijah ta zaklad zadevajočih.
6. Vtemeljevanje predloga gosp. poslanca barona Apfaltrerna z načrtom postave za odvezo zemljišč od davščin in stvarnih odrajtvil za cerkve, duhovske rede, župnije in za njihove namestovalce. (Priloga 41.)
7. Ustna poročila o peticijah.

Obseg: Glej dnevni red.

Seja se začne o 50. minuti čez 10. uro.

Stenographischer Bericht

der siebenten Sitzung

des Landtages zu Laibach

am 5. Mai 1875.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Friedrich Ritter v. Kaltenegger. — Vertreter der k. k. Regierung: Regierungsrath Ritter v. Roth. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Widmer und Braune, Andreas Lavrenčič, Obresa, Tavčar, Toman.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der 6. Sitzung.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Bericht des Finanzausschusses über die Voranschläge des Kranken-, Gebürs-, Findel- und Irrenhausfondes für das Jahr 1876. (Beilage 19.)
4. Bericht des Finanzausschusses über die Rechnungsabschlüsse der krainischen Stiftungsfonde für das Jahr 1874. (Beilage 38.)
5. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des krainischen Landesfondes (Beilage 42) und die damit zusammenhängenden Petitionen.
6. Begründung des Antrages des Abgeordneten Herrn Baron Apfaltrern mit dem Gesekentwurfe betreffend die Ablösung der auf Grund und Boden haftenden Siebigkeiten und Naturalleistungen für Kirchen, geistliche Orden, Pfarren und deren Organe. (Beilage 41.)
7. Mündliche Berichte über Petitionen.

Inhalt: Siehe Tagesordnung.

Beginn der Sitzung 10 Uhr 50 Minuten.

1. Branje zapisnika VI. seje.

1. Lesung des Protokolls der VI. Sitzung.

Landeshauptmann:

Ich constatire die Beschlussfähigkeit des hohen Hauses, eröffne die Sitzung und ersuche den Herrn Schriftführer das Protokoll der letzten Sitzung zu verlesen. (Zapisknikar prebere zapisnik zadnje seje v nemškem jeziku — Der Schriftführer verliest das Protokoll der letzten Sitzung in der deutschen Sprache.) Wenn gegen die Fassung des Protokolls keine Einwendung erhoben wird (nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich), so erkläre ich dasselbe für genehmiget.

2. Naznanila zborničnega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Landeshauptmann:

Der Herr Abgeordnete Braune hat um einen 14tägigen Urlaub angefleht. Nachdem die Bewilligung diesesurlaubes dem hohen Hause zusteht, so ersuche ich den Herrn Schriftführer das mir überreichte Gesuch vorzulesen. (Zapisknikar bere — Schriftführer liest:)

„Hohes Landtags-Präsidium!

Wegen eingetretener Kränklichkeit meines Stellvertreters als Apotheker in Gottschee ist meine Gegenwart unumgänglich und ohne Verzug nothwendig daselbst geworden, ich bitte daher um die Ertheilung eines Urlaubes von der gegenwärtigen Landtagsession vorläufig von 14 Tagen.

Laibach, am 3. Mai 1875.,

Josef Braune,
Landtags-Abgeordneter.“

(Odput se dovoli — Der Urlaub wird bewilliget.)

Von Seite des Präsidiums der hohen k. k. Landesregierung ist mir in Ergänzung der neuerlichen Regierungsvorlage bezüglich des Uebereinkommens zwischen dem k. k. Finanzministerium und dem Landesauschusse des Herzogthums Krain in Betreff der Regelung der Verhältnisse des Staates zum Grundentlastungsfonde in Krain eine Zuschrift mitgetheilt worden, in welcher die Ziffer der bis Ende des Jahres 1874 dem Lande erfolgten Vorschüsse bekannt gegeben wird, und ich ersuche den Herrn Schriftführer diese Zuschrift dem hohen Hause vorzulesen. (Zapisknikar bere — Schriftführer liest:)

„Nr. 952/Pr.

Hochwohlgeborener Ritter!

In Ergänzung der mündlichen Ausführungen, mit welchen ich in der Sitzung des hohen Landtages vom 29. April l. Jahres den modificirten Entwurf eines Uebereinkommens zwischen dem k. k. Finanzministerium und dem Landesauschusse des Herzogthums Krain in Betreff der Regelung der Verhältnisse des Staates zum Grundentlastungsfonde in Krain zur Verhandlung zu

bringen die Ehre hatte, bin ich nunmehr in Folge hohen Erlasses Sr. Erzellenz des Herrn Finanzministers vom 1. Mai l. J., Zahl 1999/F. M. in der Lage, den Artikel 2 des erwähnten Uebereinkommens-Entwurfes definitiv in nachstehender Weise zu textiren:

Dem Lande wird von den bis Ende des Jahres 1874 erfolgten Vorschüssen pr. 1,233.272 fl. 92 kr. (Eine Million zweihundert dreißig drei Tausend zweihundert siebenzig zwei Gulden 92 Kreuzer) österr. Währung u. s. w.

Ich beehre mich Euer Hochwohlgeboren ergebenst zu ersuchen, hievon dem hohen Landtage und beziehungsweise dem zur Vorberathung der Vorlage berufenen landtägigen Finanzausschusse die Mittheilung machen zu wollen.

Empfangen Euer Hochwohlgeboren den Ausdruck ausgezeichneter Hochachtung.

Laibach, am 3. Mai 1875.

Der k. k. Hofrath:
Widmann m. p.“

Landeshauptmann:

Ich habe diese Zuschrift schon dem Finanzausschusse mitgetheilt und bitte davon Kenntniß zu nehmen.

Ich überreiche eine Petition des Asyl-Bereines für hilfsbedürftige Hörer der Wiener Universität unter dem Protektorate Sr. kais. Hoheit des Herrn Erzherzogs Rainer um gnädige Verleihung einer Unterstützung.

(Odda se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Der Herr Abg. Dr. Razlag hat mir folgende Petition überreicht:

„Peticija Jurija Burger-ja iz Vogla, Jožefa Gorjanc-a iz Stražišča in Jakoba Jeglič-a iz Besence zastran nenavadne pozeblina na njivah, da bi se nekoliko zemljišnega davka odpisalo.“

(Odda se peticijskemu odseku — Wird dem Petitionsauschusse zugewiesen.)

Schließlich ist mir eine Interpellation vom Herrn Abg. Dr. Poklukar und Genossen überreicht worden, um deren Verlesung ich den Herrn Schriftführer ersuche. (Zapisknikar bere — Schriftführer liest:)

„Interpelacija

z ozirom na večletne obravnave v našem deželnem zboru prašajo podpisani c. k. vlado:

1. Kako stoji z izvršitvijo postave o napravi novih zemljiških knjig?

2. Kako s predlogom postave zarad osušenja ljubljanskega močvirja?

V Ljubljani, dne 5. maja 1875.

Dr. Poklukar, Luka Robič, France Kotnik, Jugovic, dr. Zarnik, Grof Barbo, dr. Bleiweis, A. R. v. Gariboldi, P. Pakiz, Kramar, Zagorc, Kramarič, Apfaltrern, Savinschegg, Margheri, Schaffer, dr. v. Schrey, Peter Kozler, Horak, Murnik.“

Landeshauptmann:

Ich werde diese Interpellation dem Herrn Regierungsrath zukommen lassen.

Ferner bitte ich das hohe Haus zur Kenntniß zu nehmen, daß sich die Nachricht über das Ableben des Lehrers Pust bewahrheitet hat und daß in Folge dessen die Landtagsvorlage, Beilage 20, in welcher es sich um Erhöhung seiner Pension handelt, gegenstandslos geworden ist und nicht vor das hohe Haus kommen wird.

Seit der letzten Sitzung sind an die Herren Abgeordneten folgende Gegenstände vertheilt worden:

Priloga 41. Predlog gosp. posl. barona Apfaltrerna in drugov z načrtom postave za odvezo zemljišč od davščin in stvarnih odrajtvil za cerkve, duhovske rede, župnije in za njihove namestovalce.

Beilage 41. Gesetzes-Antrag des Herrn Abgeordneten Freiherrn von Apfaltrern und Genossen betreffend die Ablösung der auf Grund und Boden haftenden Geldgiehigkeiten und Naturalleistungen für Kirchen, geistige Orden, Pfarren und deren Organe.

Priloga 42. Poročilo finančnega odseka o proračunu kranjskega deželnega zaklada z ozirom na njegove podzaklade za l. 1876.

Beilage 42. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des krain. Landesfondes und seiner Subfonde pro 1876.

Schließlich habe ich dem hohen Hause mitzutheilen, daß der volkswirtschaftliche Ausschuß heute Nachmittag 4 Uhr, der Finanzausschuß um 6 Uhr und der Rechenschaftsberichts-ausschuß Freitag Nachmittag 6 Uhr Sitzung halten wird.

3. Poročilo finančnega odseka o proračunih bolnišničnega, porodnišnega, najdenišnega in norišnega zaklada za l. 1876.

(Priloga 19.)

3. Bericht des Finanzausschusses über die Voranschläge des Kranken-, Gebär-, Findel- und Irrenhausfondes für das Jahr 1876.

(Beilage 19.)

Poročevalec Murnik:

Slavni zbor! Stavim prošnjo, da me sl. zbor oprosti branja poročila in da berem samo odsekovne predloge (priterduje se — Zustimmung).

Omeniti imam le, da naj se v odstavku II. pri porodnišnem zakladu A. Dohodki. 13. za besedami „povračila oskrbovalnih stroškov: a) od tacih“ dostavi beseda „oseb“.

(V generalni in specijalni debati se nihče ne oglasi in vsa predloga obvelja brez razgovora v 2. in 3. branji — In der General- und Spezialdebatte meldet sich Niemand und wird der ganze Gegenstand in 2. und 3. Lesung ohne Debatte angenommen.)

4. Poročilo finančnega odseka o računskih sklepih kranjskih ustanovnih zakladov za l. 1874.

(Priloga 38.)

4. Bericht des Finanzausschusses über die Rechnungsabschlüsse der krainischen Stiftungsfonde für das Jahr 1874.

(Beilage 38.)

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

5. Poročilo finančnega odseka o proračunu deželnega zaklada za l. 1876. (Priloga 42.) in o peticijah ta zaklad zadevajajočih.

5. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des krainischen Landesfondes (Beilage 42) und die damit zusammenhängenden Petitionen.

Poročevalec Murnik:

Prej ko začnem z branjem poročila, prosim popraviti sledeče številke:

Na drugi strani poročila v prvem odsekovem predlogu naj se premeni v skupni potrebsčini kranjskega deželnega zaklada štev. 345.651 gld. 79 1/2 kr. v . . . . . 345.929 gld. 37 1/2 kr.

2. v primanjavi naj se popravi
štev. . . . . 280.613 gld. 27 1/2 kr.
v štev. . . . . 280.890 gld. 85 1/2 kr.

in 3. v konečnem znesku primanjave štev. . . . . 12.796 gld. 47 1/2 kr.
v . . . . . 13.074 gld. 5 1/2 kr.

Ravno tako naj se tudi spremenijo številke v dotičnem nemškem tekstu.

Dalje naj se popravi na 4. strani 3. „Dnine,

a) za dva stanovitna diurnista pri deželni pomočni pisarni“ štev. . . . . 878 gld. — kr.
v . . . . . 732 gld. — kr.

b) „za dva stanovitna diurnista pri deželnem računovodstvu“ po 1 gl. 20 kr. in za 1 po 1 gld. na dan
štev. . . . . 1.244 gld. 40 kr.
v . . . . . 1.098 gld. — kr.

dostavi naj se dalje „d. povekšanje dnin“ . . . . . 292 gld. 80 kr.
tako, da skupna številka nepremenjena ostane.

Na isti strani 6. „Pokojnine, opravnine, rejni doneski in miloščine“ pri črki n.) miloščina za Kurent Katarino naj se spremeni štev. . . . . 100 gld. — kr.
v . . . . . 27 gld. 58 kr.

in temu primerno tudi skupna številka, katera se zmanjša za . . . . . 72 gld. 42 kr.
in toraj znaša . . . . . 2.618 gld. 77 kr.

Na 6. strani VIII. „Stroški za poduk in omiko
2) stroški za realko“ naj se po točki g.) dostavi
h.) polovica stroškov za svečavo . . . . . 100 gld.
i.) polovica vdrževalnih stroškov . . . . . 150 gld.
in k.) polovica različnih stroškov . . . . . 100 gld.
vsega skup toraj . . . . . 350 gld.

Za ta znesek se spremeni s tem tudi skupna svota te rubrike, in naslednje na to se naslanjajoče konečne svote.

Skupni znesek potreščine bi toraj znašal namesto	345.651 gld. 79 $\frac{1}{2}$ kr.
sedaj	345.929 gld. 37 $\frac{1}{2}$ kr.

In na zadnji strani v stavku „v primeri k potreščini s.“ naj se spremeni

štev.	345.651 gld. 79 $\frac{1}{2}$ kr.
v	345.929 gld. 37 $\frac{1}{2}$ kr.
in namesto primanjke od	280.613 gld. 27 $\frac{1}{2}$ kr.
naj se postavi	280.890 gld. 85 $\frac{1}{2}$ kr.

In konečna primanjka bi po tem takem znašala namesto	12.796 gld. 47 $\frac{1}{2}$ kr.
sedaj	13.074 gld. 5 $\frac{1}{2}$ kr.

Gledé na to nasvetuje finančni odsek:

1. Proračun Kranjskega deželnega zaklada in njegovih podzakladov za leto 1876. se v skupni potreščini z . . . . . 345.929 gld. 37 $\frac{1}{2}$ kr. in skupne zaklade z . . . . . 65.038 gld. 52 kr. potrdi.

2. Za potrebno zalogo primanjke v znesku . . . . . 280.890 gld. 95 $\frac{1}{2}$ kr. je za leto 1876:

a) 20 % priklada na vse direktne davke, izvemši doklado za vojaščino, in

b) 20 % priklada na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa pobirati.

3. Konečni znesek primanjke od 13.074 gld. 5 $\frac{1}{2}$ kr. se ima pokriti s tem, da se deželni odbor pooblasti, da sme v tem znesku porabiti kredit, kateri je bil v 6. in 11. seji slavnega deželnega zbora dne 30. septembra in 15. oktobra 1874 (sten. zap. stran 40. in 148.) dovoljen.

2. Zur Bedeckung des Abganges von 280.890 fl. 95 $\frac{1}{2}$ fr. ist für das Jahr 1876:

a) eine 20% Umlage zu den sämtlichen direkten Steuern mit Ausschluß des Kriegszuschlages,

b) der 20% Zuschlag auf die Verzehrungssteuer vom Weine, Wein- und Obststoffe und vom Fleische einzuheben.

3. Der schließliche Abgang pr. 13.074 fl. 5 $\frac{1}{2}$ fr. wird dadurch bedeckt, daß der Landesauschuß ermächtigt wird, daß er zur Deckung dieses Abganges den in der 6. und 11. Sitzung des hohen Landtages am 30. September und 15. Oktober 1874 (Sten. Prot. S. 40 und 148) gewährten Credit in diesem Betrage benutzen dürfe.

4. Deželnemu odboru se naroča, da preiskuje, ali je dolžan kranjski deželni zaklad plačevati tretjino stroškov za zdravila in voznino za zdravnike pri epidemijah.

5. Deželni odbor sme za te namene (pod 4) v proračun stavljene svote 1000 gld. oziroma 7000 gld. le takrat porabiti, ako bode preiskava dokazala, da kranjski deželni zaklad mora te stroške plačevati.

6. Deželnemu odboru se naroča: a) da proračune vseh zakladov, katere on oskrbuje, predloži v prihodnje slavnemu deželnemu zboru v obliki zdanjih poročil finančnega odseka o proračunih; b) da v poročilo vzame tudi računski znesek prejšnjega in odobreni proračun tekočega leta.

7. Deželnemu odboru se naroča, da dobi Najviše dovoljenje za pobiranje pod štev. 2. a) in b) zaznamovanih deželnih priklad.

7. Der Landesauschuß wird beauftragt, die Allerhöchste Genehmigung der sub 2 a) und b) bezeichneten Landesumlagen zu erwirken.

Landeshauptmann:

Ich bitte diese Berichtigungen zur Kenntnis zu nehmen und eröffne die Generaldebatte. (Nič se ne oglasi — Niemand meldet sich.) Da sich Niemand zum Worte meldet, so schreiten wir zur Spezialdebatte und ich bitte jene Herren, welche zu irgend welcher Position zu sprechen wünschen, sich beim Aufrufe derselben zu melden, indem ich jede Position, zu der nicht das Wort begehrt wird, als stillschweigend genehmiget ansehen würde.

A. „Potreščina“.

I. „Stroški deželnega zbora“.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

II. „Splošni administrativni stroški“.

Poslanec dr. Zarnik:

O tem predmetu in sicer v prvem odstavku „opravilne in stalne plače“ imam nekoliko opomniti. Jaz bi ravno to lahko pozneje v dež. zbor spravil, kar mislim sedaj navesti, in sicer, kadar pridejo na vrsto peticije deželnih uradnikov, ali ker se moj predlog, obstoječ v resoluciji, katero bom stavil, bolj s tem stika, kar tu finančni odsek predlaga, bi jaz, kar se plače deželnih uradnikov tiče, nekoliko besedi precej zdaj spregovoril.

Že zadnjič je gosp. baron Apfaltrern v svojih motivih o uravnavi doneskov za bolnico besedo rabil, da ker smo enkrat radodarno vslišali prošnje deželnih uradnikov, nas taisti sedaj več pri miru ne pusté. Ali po domače rečeno, ker smo jim enkrat mazine pokazali, nas zdaj za celo roko grabijo. To je gotovo lahko izrečeno, drugo pa je vprašanje, ali so prošnje deželnih uradnikov opravičene ali ne? Ravno to je tisti predmet, katerega smo se sedaj tako privadili, da, kar „sans phrase“ o takih rečeh na dnevni red prestopamo in pravimo, država je lahko radodarna, ona lahko zapravlja ali dežela ne sme tako delati, ne oziraje se na to, ali so plače v razmeri z današnjimi cenami in v razmeri z njihovim delom. Ne bom predlagal, da se plače povišajo, ali drug način se da najti, da se stan uradnikov zboljša. Po mojem mnenju je deželni odbor ne ravno sedanjí, ampak menim to korporacijo iz celega časa, kar imamo konstitutivno življenje, sledil napačno sistemo v uravnavi deželne uprave in uradniških služeb. Deželni odbor je nakupičil jako veliko služeb z malo plačo. Tako imamo mnogo uradnikov, ki drugzega ne delajo, kakor noč in dan tuhtajo, kako bi bilo mogoče plačo zvišati ali kako bi se dalo iz deželne službe kam drugam zmuzniti v kako boljšo na priliko državno službo ali pa — in to velja posebno o računovodstvu, — kako bi bilo po kakem postranskem poslu mogoče, si kaj zaslužiti, morebiti polovico tega, kar služba pri deželnem odboru nese. Deželna služba jim je tako nekako

pristanišče, iz katerega gredo kakor mornarji iz sigurne luke na ribji lov, to je, na druge poslove. Tu imamo 11 služeb pod 1000 gld., več služeb je po 500 gld. Kako je mogoče uradniku s 500 gl., če ne je celi teden ričeta in v oblicah krumpirja, in ker ni pri deželnem odboru vpeljan celibat, s precejšno kupico otrok izhajati? to je zagonetka, katero je pač težko rešiti! Kaj je posledica tacih plač? Uradnik smatra deželno službo za postransko in težji za drugim zaslužkom!

Jaz imam prijatelja, ki je bil dalje časa pri deželnem računovodstvu in je zdaj v državni službi. Vprašal sem ga, kako je tam posel? On mi je odgovoril, da je najbolj komotno življenje na tem svetu pri tem uradu. Plače je malo a tudi malo dela, uraduje se od 8. — 2. ali pri tem se gre navadno o $\frac{1}{2}$ 9 v pisarno, o $\frac{1}{2}$ 1 se gre iz pisarne. Gledajo zmirom na postranski zaslužek in ako pomislimo, da imajo samo 500 — 600 gld. plače, moramo končiči reči, da imajo dotični uradniki prav.

Sprehajal sem se enkrat njega dni v Zagrebu in naletel sem na prijatelja, ki je bil pri tamošnjem državnem računovodstvu, kjer so imeli takrat ravno take plače, kakor pri našem deželnem. Ker je že bilo $\frac{1}{2}$ 11, ga vprašam, če ne pojde v urad? On mi pa odgovori, da se ne mudi, ker je pri njih, kakor sveti evangelij govori: Gospod je vabil v vinograd enega ob 8., drugega ob 9., tretjega ob 10. in nazadnje so dobili za plačo vsak en groš, nobeden več nobeden manj, ampak vsi enako malo. Ravno taka je tudi pri računovodstvu. Ali smo pridni ali ne, je vse eno, ob mesecu dobimo vsak svoj groš. Te evangeljske teorije, mislim, se tudi naši računarski uradniki držijo. Uradnik, kateri je mene informiral, zagotavljal mi je, da so 4 diurnisti pri deželnem računovodstvu nastavljeni, ki so vsi 4 popolnoma odveč. To bi lahko uradniki sami opravili in tem naj bi se plače s temi dpinami povišale. Tudi poslovanje se meni zdi tukaj neprimerno uredjeno. Kontiranje, t. j. prenašanje iz malih knjig v glavne knjige vrši se v državnih uradih vsaki mesec, pri nas pa se to zgodi pred deželnim zborom kar na vrat, na nos. Zarad tega se morajo diurnisti najemati. S tem pa si nič ne pomagamo, ker pridejo pozneje uradniki vse eno s prošnjami za remuneracije, za katere je bilo letos 1800 gld. razdeljenih.

Morebiti bi kdo ugovarjal, da niso uradniki za to, da bi posel diurnistov opravljali. Kaj pa so bili prej večidel vsi ti uradniki nego diurnisti? Deželni odbor jih sprejme kot diurniste; potem jim da 30 — 40 gl. remuneracije, da gredo v Gradec skušnje delat, potem dobijo službo za 500 gld. in končiči študirajo, kako bi kje drugod v boljšo službo prišli. Takim možem, ki so sami diurnisti bili, ne bo pod častjo, ako posel diurnista opravljajo in dosedanja plača za diurniste naj bi se njim potem kot aktivitetna doklada dajala. Pri tukajšnjem računovodstvu imajo samo do dveh popolne uradne ure. Pred deželnim zborom pa je neki računarski vodja uradnikom rekel, da naj tudi popoldan pridejo: Uradniki pa so rekli: nočemo! To je znamenje, kakšna disciplina vlada pri deželnem računovodstvu! Priznam pa tudi, da je opravičeno, če uradniki pravijo: za to malo plačo se svojih ur deržimo, za drugo pa se ne brigamo!

Potem imajo ti uradniki še ta nazadek z ozirom na državne uradnike, da tukaj ni nobenega advancement, tukaj mora uradnik čakati, da kdo 40 let dosluži ali da kdo vmrje. Izgled v prihodnost so mu le petletnice in dešperacija je toraj med njimi vsled tega še večja. Moje informacije so natanjčne in gredo na to, da se 4 diurnisti pri računovodstvu, ki dobijo skupaj 1244 gld. plače, lahko opusté, ker vse uradniki lahko opravijo. Zarad tega bi jaz mislil, da bi bila v opravilstvu boljša francoska ali angleška sistema, da so v vsakem uradu samo chef in dva pomočnika stalno nastavljeni in morajo vse posle 3 diurnisti opraviti, kateri se lahko odpustijo, kadar ni več opravka. Ravno pred sejo mi je pravil gosp. dr. Poklukar, da je slišal, da diurnisti v obče več delajo, kot uradniki, ker se bojijo baš tega, da ne bi bili odpuščeni. Boljše bi bilo toraj, da bi bila pri nas ta sistema, kakor je to na priliko v Dalmaciji in Istriji. Ker se pa ta sistema ne da zdaj vpeljati, gre moje mnenje na to, da se vsem nižim dež. uradnikom stan toliko boljša, da morejo kot ljudje živeti, ki kot uradniki v življenji vendar le nekaj reprezentirajo. Da bi se pa deželnemu zakladu novo breme ne nakladalo, predlagam sledečo resolucijo (bere — liešt):

„Slavni deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se nalaga, da preiskuje, ali nebi se dalo nekoliko diurnistov pri deželnih uradih posebno pa pri deželnem računovodstvu odpustiti v ta namen, da se iz teh plač vsim deželnim uradnikom, katerih letne plače 1000 gld. ne dosejajo, letne doklade pod imenom doklad aktivitete naredé! in naj deželni odbor o tem v prihodnjem zasedanji poroča in shodne predloge stavlja.“ (Se podpira — Wird unterstützt.)

Landeshauptmann:

Bevor wir fortfahren, obliegt es mir gegenüber den Bemerkungen, welche in der Rede des Herrn Abg. Dr. Zarnik gefallen sind, zwei factische Berichtigungen vorzunehmen, ohne mich ins Detail derselben einzulassen.

Insoferne erwähnt worden ist, daß die decidirte Verweigerung der Dienstleistung am Nachmittage ungezügelt geblieben ist, muß ich das auf das Entschiedenste verneinen und bin ich in der Lage dem hohen Landtage oder dem Rechenschaftsberichts-ausschusse, wenn dies gewünscht werden sollte, die erforderlichen Aufklärungen zu geben. Ich kann daher die Bemerkung, daß die Disciplin nicht strenge genug gehandhabt werde, nicht gelten lassen. Ebenso muß ich die Bemerkung des Herrn Abgeordneten Dr. Zarnik zurückweisen, daß die gering besoldeten Beamten Recht haben, wenn sie die übernommenen Verpflichtungen nicht erfüllen und die Amtsstunden nicht einhalten. Die Beamten wußten, als sie um ihre Stellen competirten, was sie zu erwarten und welche Pflichten sie zu erfüllen haben. Wenn sie daher nachlässig wären, so wären sie sehr im Unrecht und man könnte nicht sagen, sie haben Recht, wenn sie wegen ihres geringen Gehaltes wenig arbeiten.

Poslanec Kramarič:

Čudim se gosp. dr. Zarnik-u, kako da žaljuje, da bodo uradniki jedli kašo. Na kmete in rokodelce

se pa ne zmisli. Kdo pa plača vse to, kakor roko-delec in kmet? Tukaj se zagovarjajo le doktorji in uradniki, na kmeta se pa nihče ne ozira. Jaz sem za to, da se nobenemu nič ne povekša.

Poročevalec Murnik:

Predlog gosp. dr. Zarnika ne napravi sicer nobene premembe v proračunu potrebščine in zaradi tega bi bilo danes odveč, se s tem predlogom mnogo pečati, al vendar nekoliko moram omeniti posebno zaradi tega, ker se je gosp. dr. Zarnik o tej stvari še premalo podučiti dal.

Med drugim je gosp. dr. Zarnik tudi rekel, da deželni odbor svojih uradov ni dobro uredil. Omeniti imam le to, da dež. odbor ni nobenega urada napravil, ampak sl. dež. zbor. Dež. odbor nima pravice brez pravih vzrokov odpustiti stanovitne diurniste, katerih službe je tudi dež. zbor ustanovil, in sicer za dva diurnista pri pomočni pisarni in za tri pri računovodstvu.

Da bi se teh 5 diurnistov moglo odpustiti, dvomim, kar bo gosp. dr. Zarnik sam priznal, ako premisli, da se jim ne more očitati, da bi ne bili marljivi in delavni, temveč lahko se konstatira, da mnogo dni v mesecu morajo čez odmerjene ure delati. Kar računovodstvo zadene, bo po izjavi gosp. računovodje mogoče, nekoliko diurnistov odpustiti, kadar bodo enkrat zaostala dela dokončana. Za to se bo tudi predlog gosp. dr. Zarnik-a mógel vresničiti o tem, da bo pri deželnem računovodstvu manj diurnistov, kakor zdaj, nekoliko pa jih bode moralo ostati, ker se od vseh uradnikov ne more zahtevati, da bi vse koncepte sami prepisovali, ker imajo drugih opravil jako veliko.

Če gosp. dr. Zarnik pravi, da imajo nižji uradniki majhno plačo, bi ga jaz spominjal na to, kako da so po večem ti uradniki postali. Deželni zbor je, ko so se dela množila, ustanovil tako zvane službe praktikantov in odločil za te po 180 gld. letne plače. O tej plači se je pač lahko reklo: Premalo za živeti, preveč za umreti. Deželni zbor je to prevdíl in je, če se ne motim, l. 1871. praktikantom plače povikšal na 300 gold.

Pokazalo se je pa dalje, da so praktikanti, katerim se leta štejejo v uradniška leta, slabeje plačani kot diurnisti in da imajo premajhno plačo, posebno z ozirom na to, da večkrat opravljajo dela uradnikov. Zato se je sklenilo v zboru, da se službe praktikantov opuste in napravijo pri pomočni pisarni asistenti in pri računovodstvu ingrosisti z letno plačo 500 gld. Na ta način so se toraj plače teh nizkih služb v malo letih povekšale od 180 gld. na 500 gld. Ali je deželni zbor prav ukrenil, da je opustil praktikante in napravil asistente in ingrosiste, in ali bi ne bilo bolje, ko bi ne bil takrat novih služb ustanovil, na to odgovorjati, danes ni mogoče. Zagotovim pa gosp. predgovornika, da je dež. odbor že večkrat pretresoval, kako bi bilo mogoče delo pri dež. računovodstvu zboljšati in skrajšati, ter da bode dotično preiskovanje kmalu končano in da deželni odbor upa, da bode to njegovo delo dober vspeh imelo.

Konečno le še to omenim, da predlogu g. dr. Zarnik-a ne bi jaz nasprotoval, ko bi ne bil predlagal, naj se opusti 5 diurnistov, ker sem prepričan, da je

to nemogoče in da se ta predlog ne naslanja na dobro utemljeno informacijo.

Poslanec dr. Zarnik:

(Preseka govorniku besedo — Die Rede unterbrechend.)

Prosim, da se v mojem predlogu „čvetero ali pet“ spremeni v „nekoliko“. Meni je le zato, da deželni odbor stvar natanjko prevdari.

Poslanec Murnik:

(nadaljuje — fortfahrend:)

Sedaj nimam nič zoper predlog gosp. dr. Zarnik-a, ker je dolžnost dež. odbora, za to skrbeti, da se zljajša breme dež. zaklada.

Landeshauptmann:

Nachdem gegen die Ziffern der Ausschußanträge kein Gegenantrag gestellt worden ist, so erachte ich die Ziffern als genehmiget.

Was den Antrag des Herrn Dr. Zarnik betrifft, so würde derselbe in abgeänderter Fassung so lauten (bere — liest):

„Slavni dež. zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se nalaga, da preiskuje, ali ne bi se dalo nekoliko diurnistov pri deželnih uradih posebno pa pri dež. računovodstvu odpustiti v ta namen, da se iz teh plač vsem deželnim uradnikom, katerih letne plače 1000 gld. ne dosegajo, letne doklade pod imenom doklad aktivite narede in naj dež. odbor o tem v prihodnjem zasedanji poroča in shodne predloge stavlja.“ (Podpira se — Wird unterstützt.)

Ich werde den Antrag beim Punkte 3. „Dnine“ zur Abstimmung bringen, weil er dorthin gehört.

Poročevalec Murnik:

Pri št. 3. „Dnine“ prosim zaslišati poročilo finančnega odseka o peticijah diurnistov v deželni službi zaradi povišanje dnin od 1 gld. na 1 gld. 50 kr.

Finančni odsek, kateremu so bile izročene te peticije, jih je pretresal in našel, da jih ne more v tej obliki predlagati v zaslišanje, ker bi pri diurnistih, ki niso v stalni službi pri dež. uradih, težko bilo sklepati, naj se njim postavi večja plača na dan, kakor do sedaj. Pripoznal je pa finančni odsek, da je 1 gld. na dan za pridnega diurnista premalo, ki mora ne le pri dež. računovodstvu, ampak tudi v dež. pomočni pisarni mnogokrat opravljati celo posel, ki je namenjen le za uradnike.

To gotovo urnemu uradovanju le koristi, posebno če se delo nakupiči in ne morejo uradniki vsega opraviti. Zaradi tega stavi finančni odsek predlog, naj se dež. odboru pravica dá, da sme povikšati štirim diurnistom plače, od 1 gld. na 1 gld. 20 kr. Predlog finančnega odseka se tedaj glasi:

„Dež. odbor se pooblasti, dnino 4 diurnistov od dné 1. julija 1875 povekšati od 1 gld. na 1 gld. 20 kr. brez ozira na čas, katerega je eden ali drugi v dež. službi in le z ozirom na porabljenost in marljivost dotičnega.“

Landeshauptmann:

Ich eröffne die Debatte (po prestanku — nach einer Pause), da sich Niemand zum Worte meldet, so schreiten wir zur Abstimmung und ich werde zuerst den Antrag des Finanzausschusses über die Diurnistenpetition zur Abstimmung bringen. (Obvelja — Angenommen.)

Gegen die Zifferanfänge sub 1, 2 und 3 des Erfordernisses ist keine Einwendung erhoben worden und ich erachte dieselben als genehmiget.

Ich bringe nun den Antrag des Herrn Dr. Zarnik zur Abstimmung.

Poslanec dr. Zarnik:

Prosim, da se o mojem predlogu v dveh oddelkih glasuje in sicer najpoprej od besede „Deželnemu . . . do . . . odpustiti“ in potem od besede „v ta namen . . . do . . . stavlja“ — (Prvi oddelek obvelja in drugi se zavže — Der erste Absatz wird angenommen und der zweite abgelehnt).

Poročevalec Murnik:

4. „Remuneracije in pripomočki“ in

5. „Popotni stroški in dnevsčine.“ (Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

6. „Pokojnine, opravnine, rejni doneski in miloščine.“

Tukaj prosim pod črko n) miloščine za Kurent Katarino, popraviti št. 100 gld. v 27 gld. 58 kr., ker od tu stavljenih 100 gld. plača veči del t. j. 72 gld. 42 kr. stajerska dežela.

V zvezi s tem odstavkom je tudi prošnja Marije Zapletove, ki prosi za rejni donesek za svojo hčer Vilhelmino Zapletovo. Slavni dež. zbor je hčeri Marije Zapletove dovolil rejni donesek do 24. maja 1875. l. Ona je sedaj, ker se razmere niso nič predrugačile in ker je mati revna in hči se vedno bolna, kar spričujeta zdravnika dr. Schiffer in vitez dr. Stöckl, v ravno tisti stiski, ko prej, zato je finančni odsek to priznavši mislil, da je res potrebna podpore in vsled tega navsetuje sledeči predlog:

„Slavni dež. zbor naj sklene: Prošnja Marije Zapletove se reši s tem, da se njeni hčeri Vilhelmini privoli za 3 leta, t. j. od 24. maja 1875 l. do tje 1878. l. letne miloščine 31 gl. 50 kr.“

Landeshauptmann:

Ich bringe zuerst den Antrag des Finanzausschusses über die Petition in Betreff der so eben befürworteten Gnadengabe zur Abstimmung. (Obvelja — Angenommen.)

Ich constatire, daß sich durch die vom Herrn Be richterstatter zu lit. n) vorgenommene Berichtigung die Gesamtsumme der Rubrik 6 von . . . 2691 fl. 19 fr. auf . . . 2618 „ 77 „ vermindert und erkläre diese Position für genehmigt.

Hiernach vermindert sich auch der Uebertrag dieser und der Fürtrag der folgenden Seite

von . . . 47.442 fl. 27 1/2 fr. auf . . . 47.369 „ 85 1/2 „

Poročevalec Murnik:

7) „Uradne in pisarne potrebščine“, 8) „Stroški za deželni zakonik“, 9) „Drugi stroški za opravišstvo.“

III. „Stroški za privatno-pravni stan posesti.“

IV. „Stroški za zemljedelstvo.“

V. „Stroški za občno varnost.“

(Obveljajo brez razgovora — Werden ohne Debatte angenommen.)

VI. „Stroški za zdravstvo.“

S tem v zvezi sta četrti in peti odsekov predlog.

Regierungsrath Ritter v. Roth:

Zu Punkt 5 der Auschußanträge erlaube ich mir eine Bemerkung zu machen.

Dieser Antrag bestimmt, daß der Landesauschuß nur dann die eingestellten 1000 respective 7000 fl. verausgaben darf, wenn sich aus der einzuleitenden Untersuchung ergeben sollte, daß der Landesfond diese Auslagen zu tragen verpflichtet ist. Es ist hier nicht ausgesprochen, wenn das maßgebende Urtheil zu fallen soll über die Frage, ob der Landesfond diese Auslage zu zahlen hat oder nicht. Sollte der Antrag die Bedeutung haben, daß das maßgebende Urtheil dem Landesauschuße zustehen soll, so müßte ich im Namen der Regierung Verwahrung dagegen einlegen. Ich würde mir für diesen Fall erlauben, auf das Uebereinkommen aufmerksam zu machen, welches bei dem Uebergange des Landesfondes von der Regierung an den Landesauschuß vereinbart worden ist, in welchem ausgesprochen ist, daß die Lasten, welche der Landesfond damals getragen hat, fortzudauern haben, so lange nicht eine Aenderung im verfassungsmäßigen Wege erwirkt wird. Es wäre daher eine einseitige Aenderung unstatthaft, und die Regierung könnte sich mit einer einfachen Weigerung der Zahlung von Seite des Landesauschusses nicht zufrieden geben.

Abg. Freiherr v. Apfaltrern:

Es ist dies eine Resolution, welche sich dem Finanzausschuße durch den Umstand empfohlen hat, daß er wahrgenommen hat, daß in der gleichen Position in unserm Voranschlage und in den Voranschlägen der benachbarten Länder eine solche Differenz obwaltet, daß er sich genöthigt sah, der Sache auf den Grund zu sehen und nachzuforschen, wie es komme, daß aus diesem Titel in dem Lande Krain wie präliminirt war 10.000 und wie der Finanzauschuß eingesetzt hat 7000 fl. angefordert werden, während in dem reichern Lande Steiermark ein verschwindend kleiner Betrag eingesetzt ist, von dem es nicht klar ist, ob er für den Titel Epidemie oder aus einem andern Sanitätsgrunde eingestellt worden ist.

Nicht minder haben wir in dem Voranschlage des Nachbarlandes Görz gefunden, daß für diesen Gegenstand gar nichts eingestellt worden ist. Es hat sich daher uns die Frage aufgedrängt, ob nicht die ganzen Auslagen, welche unser Land seit Jahren in sehr empfindlichen Beträgen für Vergütungen von Fuhrkosten des ärztlichen Personales aus Anlaß von Epidemien leistet, nicht indebita gezahlt werden, ob sie nicht solche sind, welche nicht das Land, sondern das Reich treffen. Wir haben nachgeforscht in den Bestimmungen des Sanitätsgesetzes, welches vor mehreren Jahren erschienen ist, und haben darin keinen Anhaltspunkt gefunden, daß das Land mit diesen Kosten aufzukommen hat. Der derzeitige Zustand datirt sich aus einer provisorischen Verfügung, welche von Seite der Landesregierung oder der

damaligen Statthaltereie im J. 1850 getroffen worden ist, als die Kreisämter aufgehoben und die derzeitige Organisirung der politischen Behörden nach Bezirkshauptmannschaften in Wirksamkeit getreten ist, welche anordnet, daß nachdem die Kreisämter aufgehört haben, die Einhebung der betreffenden Kosten durch Umlagen im Wege der Kreisconcurrentz nicht mehr stattfinden könne, somit die Aufbringung dieser Umlage nach dem Sprengel der Bezirkshauptmannschaften zu geschehen habe. Das ist der Stand der Gesetzgebung, wie wir ihn im Finanzausschusse zu ergründen in der Lage waren.

Natürlicherweise haben wir uns mit dem nicht begnügt und erkannt, daß die Sache intensiver studirt werden müsse, um einerseits nicht mit der ungerechtfertigten Forderung, daß der Staat die Bezahlung der Kosten übernehme, hervorzutreten und anderseits um nicht noch länger eine Zahlung aus Landesmitteln fortzusetzen, welche den Landesfond eventuell unbilliger und ungerechtfertigter Weise belastet.

Diesen Sinn hat die Resolution 5, um welche es sich gegenwärtig handelt und bezweckt den Landesauschuß zu beauftragen, daß er die Angelegenheit, die in Frage ist, nach der bestehenden Gesetzgebung studire und sich in Betreff der Beantwortung derselben mit den Regierungsorganen ins Einvernehmen sehe, nicht hinter ihrem Rücken wollten wir eine Verfügung aus eigener Machtvollkommenheit treffen, sondern wir wollen, daß die Frage studirt und daß das Land nicht ferner belastet werde, wenn nach Recht und Gesetz die Bezahlung nicht dem Lande obliegt. Darum werde ich diese Resolution dem hohen Hause empfehlen und glaube, daß die Regierung keine Einwendung dagegen erheben könne.

Poročevalec Murnik:

Ker je gosp. predsednik finančnega odseka natančno razjasnil odsekovo mnenje, nimam nič omeniti. (VI. odstavek in četrti in peti odsekov predlog obveljajo — Abſatz VI und der vierte und fünfte Ausschußantrag werden angenommen.)

VII. „Dobrodelne naprave.“

Odnes se spremeni iz 191.323 gld. 77½ kr. v 191.250 gl. 77½ kr., in ravno tako prenesek na drugi strani. (Odstavek VII. obvelja — Abſatz VII wird angenommen.)

VIII. „Stroški za poduk in omiko.“

Za čerko g) prosim naj dostavi

h) polovica stroškov za svečavo	100 gold.
i) polovica stroškov za vzdrževanje poslopja	150 „
j) polovica različnih stroškov	100 „
skupaj toraj	350 gold.
Skupna svota tega odstavka se toraj spremeni iz	13.445 gold. 50 kr.
v	13.795 „ 50 „

Landeshauptmann:

Ich eröffne die Debatte.

Poslanec dr. Razlag:

Finančni odsek nasvetuje tukaj Jurju Šubic-u podpore 150 gld. za leto 1876.

Landeshauptmann:

Ich bitte, der Herr Berichterstatter wird später die Petitionen vortragen und werden der Herr Abgeordnete vielleicht später Gelegenheit haben das Wort zu ergreifen.

Poslanec dr. Razlag:

Mi je prav, bom pozneje resolucijo stavil.

Poročevalec Murnik:

Tukaj mi je poročati naj poprej o peticiji Janeza Šubic-a, slikarja v Rimu. Janez Šubic prosi podpore za nadaljevanje slikarskih študij v Rimu za prihodnje leto. Vtrjuje prošnjo s tem, da se sklicuje na lansko prošnjo, iz katere se je slavni zbor prepričal, da je on res marljiv in talentiran umetnik. Janez Šubic je dobil za svoje dela v akademiji v Benetkah prvo premijo izmed vsih učencev. Finančni odsek je gledé na to pripoznal, da se je podpora, katero je slavni zbor temu mlademu slikarju naklonil, dobro obrnila, in je tudi pričakovati, da se bode tudi daljna podpora dobro porabila, da je toraj prošnik vreden deželne podpore.

Gledé na to predlaga finančni odsek:

„Slavni deželni zbor naj sklene:

1) Slikarju Janezu Šubic-u se dovoli za leto 1876 iz deželnega zaklada podpore 250 for., da bode nadaljeval slikarske študije v Rimu.

2) Deželnemu odboru se naroča, to podporo izplačati le takrat, kadar se bo prepričal, da prošnik res tudi nadaljuje študije v slikarstvu.“ (Oba predloga obveljata — Beide Anträge werden angenommen.)

Nadalje je peticija Martina Umeka iz Okiča, kateri se izurjuje v akademiji v Monakovem. Tudi temu umetniku je deželni zbor lansko leto dovolil 200 gold. podpore.

Finančni odsek je na podlagi tega, kar je lani slavni deželni zbor pripoznal, in na podlagi spričevala, katero mu je dalo vodstvo akademije v Monakovem — Umek ima v vseh oddelkih prvo noto — sklenil, predlagati slavnemu zboru podpore 200 gold. za l. 1876. Finančni odsek toraj nasvetuje:

„Slavni deželni zbor naj sklene:

1) Slikarju Martinu Umeku se dovoli iz dež. zaklada za leto 1876 podpore 200 gold., da bode nadaljeval slikarske študije v Monakovem.

2) Dež. odboru se nalaga, to podporo izplačati le takrat, kadar se bode prepričal, da prošnik res nadaljuje svoje študije v slikarstvu.“ (Oba predloga obveljata — Beide Anträge werden angenommen.)

Nadalje mi je poročati o peticiji Jurija Šubic-a v Beču. Ta prosi tudi denarne podpore za nadaljevanje slikarskih študij in se opira na to, da je ubogih staršev sin in da se ne more sam vzdrževati. On je dovršil poletne študije na akademiji in ima v vseh oddelkih izvrstno spričevalo, katero so podpisali vsi profesorji in rektor Engert. Finančni odsek se je prepričal o pravem talentu gosp. Jurija Šubic-a, kateremu se tudi ženjalnost ne more odrekati. Ker